

ХАРАКТЕРИСТИКА СОРТІВ ГРЕЧКИ ЗА ВЕЛИЧИНОЮ І СТАБІЛЬНІСТЮ УРОЖАЙНОСТІ В УМОВАХ РИСОВИХ ЗРОШУВАЛЬНИХ СИСТЕМ

DESCRIPTION OF BUCKWHEAT VARIETIES BY YIELD SIZE AND STABILITY UNDER RICE IRRIGATION SYSTEMS

Воронюк З.С., Поленок А.В.

Z. S. Voronyuk, A. V. Polyenok

Інститут рису НААН

Rice Research Institute of NAAS

e-mail: voronyukzs@mail.ru

Сорта гречихи, занесенные в Государственный реестр сортов растений, оценены по урожайности в орошаемых условиях южной Степи Украины. Продолжительность периода вегетации летних посевов гречихи варьировала от 66 суток у сортов детерминантного типа Иванна, Юбилейная 100, Сумчанка и др. до 80-82 суток у более позднеспелых сортов обычного типа Степова, Украинка, Оранта и др. Наиболее урожайными были Степова, Украинка, Оранта, Антария, Иванна и Юбилейная 100. Из них наиболее стабильной урожайностью по годам исследований характеризовались Украинка и Антария. Сорта Иванна и Юбилейная 100 были наиболее урожайными в годы, когда вторая половина вегетационного периода была более прохладной со сравнительно высоким количеством осадков. Для выращивания гречихи в летних посевах в условиях рисовых оросительных систем Юга Украины рекомендованы сорта Степова, Украинка и Оранта.

Varieties of buckwheat included in the State Register of plant varieties are evaluated on yield in the irrigated conditions of southern Steppes of Ukraine. Duration of vegetation at the summer sow varied from 66 days in varieties of determinant type Yvanna, Yuvileyna 100, Sumchanka et al. to 80-82 days in more late ripening varieties of common type Stepova, Ukrainka, Oranta etc. The most yielding were Stepova, Ukrainka, Oranta, Antaryya, Yvanna and Yuvileyna 100. Among them, the most sustainable yield by research years showed Antaryya and Ukrainka. The varieties Yvanna and Yuvileyna 100 were the most yielding in the years when second half of vegetation period was comparatively more cold with the high rain quantity. For growing buckwheat at summer sowing in rice irrigated systems of South Ukraine, there are recommended the varieties Stepova, Ukrainka and Oranta.

Вирощування всіх сільськогосподарських культур, зокрема гречки, не можливе без врахування кліматичних характеристик зони та біологічних вимог рослин, в т.ч. і їх сортових особливостей. Вдале поєднання цих факторів дає змогу повною мірою розкрити генетичний потенціал рослинного організму та повніше реалізувати його врожайні властивості. Саме тому з великої кількості новостворюваних сортів важливо виділити кращі, які можна було б рекомендувати для широкого використання у виробництві за конкретних ґрунтово-кліматичних умов.

Обсяги вирощування зерна гречки в Україні занижкі для задоволення всіх напрямків споживчого попиту на цей вид сільськогосподарської продукції, а в окремі роки спостерігається її значний дефіцит. Суттєвим резервом збільшення виробництва зерна гречки є широке впровадження літніх посівів цієї культури в зоні Південного Степу

України на зрошенні. Сумарна теплозабезпеченість активними температурами періоду з початку липня до кінця вересня в цій зоні перевищує 2000°C, що дозволяє отримати цілком повноцінний врожай зерна. Використання зрошення забезпечує цей процес гарантовано.

Метою наших досліджень було проведення оцінки за рівнем урожайності сортів гречки звичайної, занесених до «Державного реєстру сортів рослин...», порівняння матеріалу різних років селекції та різних селекційних установ України в зрошуваних умовах південного Степу України. Дослідження з екологічного сортопробування гречки у літніх посівах проводилися на рисовій зрошувальній системі Інституту рису НААН протягом 2011- 2013 років, які значно різнилися за температурним режимом і вологозабезпеченістю.

Тривалість періоду вегетації літніх посівів гречки варіювала від 66 діб у сортів детермінантного типу росту і розвитку (Іванна, Ювілейна 100, Сумчанка, ін.) до 80-82 діб у більш пізньостиглих сортів звичайного типу (Степова, Українка, Оранта та ін.). Тривалість росту і розвитку цих сортів обмежувалася стійким зниження температур на початку жовтня.

В середньому за три роки досліджень із 16 сортів гречки, за літніх строків їх сівби (II-III декади липня), найбільш врожайними виявилися наступні: Степова – 2,1 т/га (оригіратори – Інститут рису НААН та НДІ круп'яних культур ПДАТУ), Українка, Оранта, Антарія – 1,92- 2,0 т/га (ННЦ «Інститут землеробства НААН»), Іванна і Ювілейна 100 – 2,02 т/га (Інститут сільського господарства Північного Сходу НААН).

З них найбільш стабільною урожайністю за роками досліджень характеризувалися сорти гречки селекції ННЦ «Інститут землеробства НААН» Українка і Антарія. За вкрай несприятливих погодних умов (жаркий і посушливий період з третьої декади серпня по кінець вересня) продуктивність рослин цих сортів знижувалася лише на 33,3-35,7%.

Сорти гречки Іванна і Ювілейна 100, рослини яких характеризуються детермінованим типом росту, найбільш урожайними були в роки, друга половина вегетаційного періоду яких була більш проходною, з порівняно високою кількістю опадів (2011-2012 рр.). Натомість, в надто посушливі і жаркі роки продуктивність цих сортів знижувалася на 50,0-56,4% до мінімального рівня (1,08-1,19 т/га), навіть в умовах застосування зрошення – вологозарядковий полив способом короткочасного затоплення поверхні чеків перед сівом культури і два вегетаційних поливи способом дощування, починаючи з початку плодоутворення.

Таким чином, для вирощування гречки в літніх посівах в умовах рисових зрошувальних систем Півдня України можна рекомендувати сорти Степова, Українка і Оранта.